

S.P.Semenov

Basike komponentas de humanistike transforma de sosietaa

**Bashan pa shi-ney konferensa de Internasion-ney Koalision
"Pro Humanisma!"
Piter, Rusia, 29.04.2006**

Namastee, kare amigas!

Me joi sinserem al vidi yu, me joi ke nu es snova pa hunta e ke nu mog direktem diskusi kwestas kel agiti nu oli.

Problema, ke nu zun duran yo pyu kem shi yar, es do tal natura, ke ye oltaim pyu de sey kwestas e li bikam oltaim pyu agude.

Also, formuli-yen nuy jawabas a li, nu mus bi oltaim pyu skrupulose.

In may reporta sedey me wud yao detalisi pluri prinsip-ney tesa prisenti-ney bay me in laste yar.

Dan, al konklusi may bugran bashan, me he shwo, ke fo nu es ga evidente ke humanistike transforma de sosietaa es buevitibile.

Duran pasi-ney yar he ye tote seria de eventa kel gavahi konvinsivem, ke planeta-ney sivilisation muvi kway a suy dekada.

Me dumi ke partisiper de konferensa ve analisi e evalui sey eventas in ley bashan.

Ya, fo nu es klare ke humanistike transforma de sosietaa es buevitibile, bat toshi klare es to ke tal transforma ve eventi sol dan, wen fo maiste jen de planeta dwa kosa ve bikam evidente: pa un taraf, to ke for-ney kiping de existi-she sosiale ordina es buposible; pa otre taraf, to ke gai adopti nove ordina fundi-ney on humanistike ideales.

Gwansi-yen buposibilitaa de for-ney exista de sosietaa fundi-ney on komersa-relatas, hir olo es klare: samaja om to es tem pyu blise, kem pyu agude manifestas de globale kriza in ol suy fulitaa.

Fo koy taim domini-she klases, sertem, haishi ve mog trompi jenmin de

ley landas, obskurisi-yen in kada dao toy fakta ke globale problemas es in kausale konekta kun fundamentale prinsip de nau-ney organisa de sosietaa – prinsip de profit.

Bat on nuy planeta ye ya bu shao intele jen kel vidi sey konekta e shwo om it.

Tu klosi muh a li komplet em es apena posible.

E se signifi, ke, segun ke globale problemas expansi e agravi, samaja om ley vere natura sal buevitibilem bikam generale...

Pa afsos, dabe humanistike transforma eventi, sole samaja om buadmitibilitaa de for-ney exista de komersa-relatas es shao – yoshi treba bu meno klare samaja om to, ke nove sosietaa mus gei fundi on prinsip de harmonike developa de personalitaa.

E walaa problema: un-nem, jenta devoti-ney a sey prinsip es nau ga shao, por samajibile kausas; dwa-nem, li til nau bu vidi, ke treba ateni konkorda in defina de korespondi-she ideal.

Kwo es harmonikem developi-ney jen?

Den sey kwesta hi me yao kaulu un-nem.

Ideal de Jen.

Al un-ney kansa sey kwesta sembli iven artifisiale: jen es jen, way kwesti?

Sembli ke gai dumi bu om jen-ney natura, bat om to, komo organisasi sosietaa tak ke oli jen sta hao.

Yus tak hi hampi oli sedey-ney sosiale-politike organisasion akti.

Yedoh pa fakta ley sosiale konseptas naturalem gei basi on farka-ney samaja de jen.

Dabe organisasi jiva in jenlik modus, treba ya hev sertene jen-ney meja. Simplem sedey kadawan judi segun swa selfa.

Por to sembli ke yao-ney sosiale ordina mus konformi a swa-ney nidas.

E sikom struktura de nidas farki fo farka-ney sosiale klases, korespondi-she politike konseptas es bu tanto generalem jen-ney kwanto klas-ney.

Also, kaulu-yen to, kwel mus bi sosietaa wo kadawan mog realisi swa kom harmonike personalitaa, un-nem treba striktem defini nosion de

Jen.

Sikom in nuy komunitaa oni diskusi sey nosion duran mucho yar, tal defina es yo formi-ney, e yu oli jan it: **Jen es jiva de triple natura: biologike, kulture e spirituale.**

Pa otre worda, biologikem jen es tal ke, dabe fulem realisi suy genetike potensias, ta nidi bu sol favori-she biologike milyoo (lo kel es sane fan, pure aira, hao habitilok e tak for), bat yoshi favori-she kulture milyoo, kel wud lasi ta developi kom intelekta-ney, atma-ney e spirituale jivika.

Tal samaja de jen-ney natura pon kultura, to es sumare anubav kel gei transmiti fon generasion a generasion, a fundamenta de ol sosiale struktura.

Treba atenti to ke kultura hev dwa parta.

Suy un, generalem samajibile, parta es jansa akumul-ney bay jenley om sirkum-milyoo e om posibilitaas de suy utile modifika, to es vigyan.

Otre parta, mucho meno evidente, bat mucho pyu muhim, es anubav de eduka e jen-ney swa-realisa.

Charfenka sekla bak me he nami sey parta de anubav, transmiti-ney fon generasion a generasion, **psikike kultura.**

Psikike kultura es ol to kel lasi jen developi suy verem jen-ney kwalitaa: tu dumi exaktem e klarem, tu senti e kosenti fainem, tu konsepti Universum pa oli nivel (til substansia); tu yusi swa-ney korpa efektivem e sin nuksan.

Al halat do agravi-she sistemike krisa de komersike sivilisasion, psikike kultura he lwo inu gro-dekada.

Es samajibile: jen, doti-ney bay oli shwo-ney kapablita, es buhao konsumer, yedoh realisa de formula "pin – mani – pin" treba ya avide busatibile konsumer.

Miden oli komponenta de psikike kultura, zuy danjaful fo komersa-relatas-ney sosietaa es, pa un taraf, anubav in kel oni konsepti Universum in suy glube organisa, pa otre taraf, anubav in kel oni konsepti unitaa de oli jen, anubav de kosenting.

Jen, kel en-hev tal anubav, zaruu rejekti individualisma, kel sedey mus justifiki admitibilitaa de produkting de potensialem danjaful pin.

Por se hi publika praktikem bu jan shwo-ney komponentas de psikike kultura.

E si iven jan, dan sol in gro-mifologisi-ney forma de arkaike religion-kredas.

Me zai shwo om ol se, dabe klarisi, way es tanto mushkile sedey tu ateni konkorda in defina de ideal de harmonikem developi-ney personalitaa.

E fo nu, sey ideal signifi lo sekwi-she:

- hao fisike sanitaa, tak ke tu yusi swa-ney korpa es sempre priate;
- developi-ney intelektu e gao organisa de konsa;
- developi-ney struktura de sentas, ofni-ney a kosenting de jen-ney rishtitaa;
- tal developa de gaoley-ney kognitive kapablitaas, al kel jen hev akses a spirituale-psikologike unitaa i kun otre jen i kun Munda.

Sol tal jen es verem Jen!

Kwo signifi sey gao ideal fo nuy sosiale-politike praktika?

Fon olo uuparen-shwo-ney es klare, ke **absolutem nesese kondision de humanistike transforma es presensia de organisasion kel mog, un-nem, mah kadawan samaji ideal de jen; dwa-nem, aksepti dirigi-she ruola in nove sosietaa.**

Sey perspektive organisasion de humanistas, kwel it mus bi?

Lai-she punta de may bashan es dediki-ney yus a sey kwesta.

Humanistike partia.

Al un-ney kansa, sam kom in kasu de jen-ney ideal, sembli ke hir problema fo diskusi yok e treba simplem establi korespondi-she politike partia.

Yedoh in realitaa humanistike partia bu mog in nul dao bi pinchan sosiale-politike organisasion.

Dabe bi kapable mah nuy samtaimjenta samaji gao ideal de jen, se mus bi union de jen kel es bu sol in konkorda om defina de sey ideal bat kel es yoshi praktikem devoti-ney a it.

E se maini, ke primem it mus bi tul de swa-perfektisa fo kada suy yuan.

Also, es organisasion, kel-ney aktivitaa basi on praktika de psikike kultura.

Pa fortuna, nu hev anubav kel treba fo se.
Me maini studio de psikike kultura.
Por samajibile kausas, studa in sey studio bin konsentri-ney basikem on problema de sanisa.
Yedoh kwestas de swa-perfektisa bin toshi sempre atenti-ney.
Duran charfenka de sekla de tal praktika nu he kreati spesiale metodos de asenda a veritaa de individuale dao.
Nau oni mog propagi li a kwel unkwe gran auditoria.
Me dumi ke nau es hao momenta fo zwo se.
Also, partia – ya! – Bat partia de prinsip-nem nove tip: in otre partia interne unitaa presuposi sol asimila e adopta de sosiale-politike doktrina; bat hir, krome to, oni treba yoshi personale praktika fo konsepti veritaa de swa-ney dao in Munda.

Prinsip de intershanja e toy-la de sinergia (ko-operata).

Sekwi-she punta de may reporta es dediki-ney a toy kwesta, komo jenley ve organizi suy ekonomike jiva in humanistike ordina de sosietaa. Sey kwesta emerji kada ves ke nu deklari, ke sey ordina ve bi sinmani-ney.

Also, segun nuy konsepta de humanistike formasion, ekonomike jiva de jenley ve gei basi bu on **intershanja** inter separe ekonomike subyektas (hay li es individu o ko-operativa), bat on **ko-operata** in resolving de aktuale kwestas.

Se es i satisfakta de sertene naturale jen-ney nidas, i realisa de ideas de diverse sosiale grupas, unisi-ney bay komune interesese.

Exklusa de intershanja prinsip, prinsip de eni rekompensa pur gunsa, e **suy replasa bay prinsip de sinergia**, to es ko-akting, ko-partisiping, ko-operating – walaa dao kel nu vidi kom unike posible.

Por se hi nu stay kwesti otre humanistas, komo li vidi sosiale-ekonomike perspektiva.

Pa nuy gro-afsos, in maiste kasu jawaba es inen limitas de komersa-relatas-ney paradigma, kel es partikulare expresa de intershanja prinsip. E obwol prinsip de intershanja e toy-la de sinergia komplementi mutu, in fundamentele organisa de sosietaa li eksklusi mutu, also sosietaa es

fundi-ney oda on pin intershanja, e dan zuy bade bestialik kwalitaa de jen natura emerji buevitibilem, oda on libre ko-operata, e dan kompeta, mutuale helpa e luba lai a plasa de konkura e agresia.

Kwesta kel zaruu emerji in tal kasu es naturalem kwesta om to, komo oni ve reguli ekonomike e kreative efortas de sosietaa?

Segun nuy samaja, tal reguling es posible bay media de globale gao-kompyuterisi-ney sistema de integrisa, basi-ney on moden medias de telekomunika.

Si oni mah-ye tal dinamike konekta inter kada jen e ol jenley, nidas de sey jen e sey-las de ol sivilisasion mog gei kombini e satisfakti optimaalem.

Fon teknike vidipunta sey projekta es realisibile yo nau.

Problema bu es noposibilitaa de riorganisi sosietaa segun prinsip de sinergia, problema es to ke jenley bu es tayar a tanto revolusion-ney transforma.

Nu bu gai spendi forsas a elabora de paliative modelos de to komo kipi humanistike valores al halat do sistemike kriza de komersike sivilisasion, nu mus konsentri oli forsa on mah-avansi idea de historike nesesitaa de humanistike transforma.

Sey mahan transforma blisi a nu muy kway, e gai zwo olo ke nu mog, dabe jen viktimas es tanto shao kom posible.

Pa nofortuna, nivel de publike samaja de problema es al nau gro-nise.

Also, sikom sivilisasion-ney sistemike kriza, sam kom globale kriza derivi-ney fon it, agravi for, oni mus prognosi mucho viktima.

Me he shwo om se aika detal-nem pa konferensa de laste yar.

Globale Sistema de Integrisa.

Lai-she punta de may reporta es dediki-ney a toy globale gao-kompyuterisi-ney sistema de integrisa, basi-ney on moden medias de telekomunika, sin kel transita a humanistike sosietaa es praktikem buposible.

In lo sekwi-she me nami it abrevi-nem GSI.

Kom yu remembi, yo in laste yar me he indiki, ke rejekta de formula "pin – mani – pin" presuposi exakte registra de nidas de oli jen e de kada individu.

Si nu kompari sedey-ney sivilisation kun vapormashina, in kel mani plei ruola de vapor, dan nu mog kompari lai-she humanistike formasion kun moden elektronike mekanisma, kel gun on basa de elektritaa e info. Sedey kada jen satisfakti suy nidas bay media de gwin-ney mani, kel es primitive universale regulator de sosiale produkting. Nu kwiti ba kwesta de mani-gwining e atenti to komo oni kupi pin.

Kuping de nesese kosas aspekti kom akta de selekta, aus mucho diverse pin, de koysa pyu o meno korespondi-she a individuale nida. Pa sembla posibilitaa selfa de tal selekta es hao, bat pa esensia es buhao. Un-nem, kupi-ney pin korespondi a reale nida sol pa sertene grada, kel, apropoo, oltaim fa-syao por komersike denaturisa de produktas. Dwa-nem, al se gaurawe parta de produkti-ney pin naturalem resti bu treba-ney... e gunsa spendi-ney fo ley produkting es, pa fakta, vane. Also, iven si nu abstrakti fon mucho negative e danjaful fenomen konekti-ney kun ekonomike aktivataa de nau-ney jenley, sey aktivataa es klarem bu efektive e disipishil. –"Vapormashina" es un mekanisma kun muy nise efektivataa.

Globale sistema de integrisa ve lasi jenley produkti sol tal produktas kel realem korespondi a nida de kada jen. E produkti exaktem tanto kwanto treba. Efektivataa de sosiale produkting ve kresi pa exponenta. Sikom produktive forsas de nau-ney sivilisation es muy gran, afte librisi swa fon absurde disipa nu ve mog garanti posibilitaa de komplette harmonike swa-realisa a kada jen. E se es humanistike sosietaa. Generale, GSI es absolutem nesese tul fo progresi a futur. Pa fakta tal sistema yo fa-formi muy kway kom globale kompyuter-neta ofni-ney a mobile telefones e aparates de telemonitoring. Sertem, info kel sirkuli sedey in sey sistema es maistem virulente, bikos al halat do komersike sivilisation se bu mog bi othem... Yedoh sistema selfa es pa fakta tayar teknike resolvable de GSI.

Kun suy helpa, me repeti, jenley ve ateni tal grada de integrifa, al kel interesas de kadawan ve gei harmonikem kombini kun interesas e

posiblitaas de oli.

Apropoo GSI treba yoshi kaulu to ke, pa fakta, sol suy embrio in forma de globale kompyuter-neta es aksesibile media de komunika kun nuy samdumnik in tote munda.

Fon to sekwi, ke es praktikem nesese fo kada partisiper de Koalision tu asimili sey info-kanal.

Gai dirigi tanto mucho forsa kom posible a expansa de nuy presensia in internet.

Gai porti nuy humanistike konseptas primem a toy jen hu, yusi-yen neta, he zwo un stepa inu futur.

Ya, maiste info in neta es toxin, bat nuy ideologia es kontratoxin.

E nu mus ofri it aktivem a oli hu shuki jawaba a kwesta: "Kwel ve bi Manya?"

Konklusa.

Konklusi-yen me sal repeti brevem lo zuy muhim de may bashan.

Fo nu neseditaa de humanistike transforma es kompletam klare.

Pa same taim bu meno klare es to ke it ve eventi sol dan, wen maiste jen de planeta samaji, un-nem, ke for-ney ekonomike aktivitaas basi-ney on komersa-relatas bu es admitibile, dwa-nem, ke oni nidi transiti a sosiale formasion wo prime gola es ideal de harmonikem developi-ney personalitaas.

Om to, kwel es sey ideal fo nu, me he rakonti aika detal-nem.

Dabe mah gran publika samaji it, nu nidi spesiale sosiale-politike organisasion.

Es resonful tu nami it humanistike partia, bat it mus bi partia de nove tip – partia kel, propagi-yen humanistike ideologia, es pa same taim tul de personale developa fo kada suy yuan.

Es yoshi muhim, ke partia selfa bikam materialisa de sinergia prinsip, kel mus in historike perspektiva aboli prinsip de intershanja: hay partisipa in nuy komune gunsa bikam anubav de libre buegoistike ko-operating fo kadawan!

Shefe direksion de nuy komune efortas es propaga de humanisma.

E basike info-kanal es internet.

